

Toegankelijkheid voor kleine mensen: meedoen vraagt om meer dan goede bedoelingen

Kernboodschap

Tien jaar na de ratificatie van het VN-Verdrag Handicap zijn toegankelijkheid en gelijkwaardige behandeling nog steeds geen vanzelfsprekendheid. Voor mensen met groeistoornissen en skeletdysplasieën gaat toegankelijkheid niet alleen over drempels, liften of rolstoeltoegankelijkheid. Het gaat ook over hoogte, bereikbaarheid, mobiliteit, fysieke verhoudingen, hulpmiddelen, openbare ruimte, vervoer, werkplekken, wonen, zorg en sociale veiligheid.

De Belangenvereniging van Kleine Mensen (hierna BVKM) vraagt daarom aandacht voor een bredere en concretere invulling van toegankelijkheid en voor consistente implementatie van het VN-Verdrag Handicap. Beleid dat bedoeld is om iedereen mee te laten doen, moet ook rekening houden met mensen van zeer kleine lengte en met de specifieke gevolgen van skeletdysplasieën.

Onze kernboodschap blijft in lijn met het verdrag: niet over ons, maar met ons.

Waarom dit belangrijk is

Voor kleine mensen is meedoen vaak afhankelijk van heel praktische voorwaarden. Een gebouw kan formeel toegankelijk zijn, maar toch niet zelfstandig bruikbaar zijn wanneer balies, pinautomaten, deurknoppen, intercoms, toiletten of loketten te hoog zijn. Ook werkplekken, openbare ruimte, vervoer en woningen sluiten niet altijd aan op mensen met een andere lichaamslengte, fysieke verhoudingen of mobiliteitsbehoefte.

Daarbij gaat het niet om comfort, maar om zelfstandigheid, veiligheid, waardigheid en gelijke behandeling. Als voorzieningen niet bereikbaar zijn, worden mensen afhankelijk van hulp die er niet altijd is. Een concreet voorbeeld is zelfstandig reizen of autorijden: voor veel kleine mensen zijn aanpassingen zoals pedaalverlengers essentieel om te kunnen werken, studeren of deelnemen aan sociale activiteiten. In de praktijk zijn zulke aanpassingen vaak ingewikkeld, traag en afhankelijk van kennis bij instanties of uitvoerders. Daardoor wordt zelfstandigheid onnodig beperkt.

Waar kan het beter

1. Verbreed de definitie van toegankelijkheid

Veel voorzieningen en diensten zijn ontworpen vanuit gemiddelde lengte. Balies, pinautomaten, OV-poortjes, knoppen, intercoms, toiletten, schappen, automaten en loketten zijn daardoor niet altijd zelfstandig of veilig te gebruiken.

Toegankelijkheidsbeleid moet daarom expliciet rekening houden met lengte, bereikbaarheid, fysieke verhoudingen en de ervaringen van kleine mensen en mensen met skeletdysplasieën.

Toegankelijkheid is meer dan een rolstoelhelling of lift. Het gaat om de vraag of mensen voorzieningen daadwerkelijk zelfstandig, veilig en waardig kunnen gebruiken.

2. Ontwerp vanaf het begin vanuit de diversiteit van lichamen

Toegankelijkheid wordt nog te vaak achteraf beoordeeld, wanneer een gebouw, voorziening, regeling of dienst al is ontworpen. Dan worden aanpassingen ingewikkelder, duurder of helemaal niet meer gerealiseerd.

De BVKM vraagt daarom dat toegankelijkheid vanaf het begin wordt meegenomen bij ontwerp, beleid, aanbesteding en uitvoering. Ontwerpen vanuit “de gemiddelde gebruiker” leidt ertoe dat specifieke groepen structureel buiten beeld raken. Dat geldt voor openbare ruimte, vervoer, werkplekken, onderwijs, zorg en gemeentelijke voorzieningen.

3. Veranker toegankelijkheidsnormen in de bouwregelgeving

De huidige bouwregelgeving (Bbl) bevat nog onvoldoende concrete toegankelijkheidseisen, waardoor gebouwen die aan de wet voldoen in de praktijk niet altijd zelfstandig bruikbaar zijn voor mensen met een beperking, waaronder kleine mensen en mensen met skeletdysplasieën. De BVKM pleit daarom voor opname van de NEN 9120 in het Bbl. Deze toegankelijkheidsnorm, ontwikkeld met brede

betrokkenheid vanuit de bouwsector en consumentenorganisaties, zorgt voor een gelijk speelveld en maakt toegankelijkheid een vanzelfsprekend onderdeel van ontwerp en bouwkwaliteit, in plaats van een vrijwillige keuze.

4. Maak mobiliteit en vervoer daadwerkelijk bereikbaar

Reizen vraagt voor kleine mensen vaak extra planning, fysieke inspanning of afhankelijkheid van anderen. Ook toegang tot aangepaste mobiliteit, zoals een aangepaste auto, pedaalverlengers of passende hulpmiddelen, is niet altijd eenvoudig te realiseren.

De BVKM vraagt dat mobiliteitsvoorzieningen en deelmobiliteit eenvoudiger, sneller en consistent toegankelijk worden gemaakt. Zelfstandig kunnen reizen is ook voor ons een voorwaarde om te kunnen werken, leren, zorgen en deelnemen aan de samenleving.

5. Zorg voor passende ondersteuning bij werk, onderwijs en wonen

Werkplekken, meubilair, hulpmiddelen en procedures sluiten niet altijd aan op de lichamelijke realiteit van kleine mensen. Werkgevers en onderwijsinstellingen willen soms wel meedenken, maar weten niet altijd welke aanpassingen nodig zijn. In andere gevallen worden aanpassingen als te ingewikkeld of te kostbaar gezien, waardoor gelijke deelname onder druk komt te staan. Ook bij wonen spelen vergelijkbare problemen.

De BVKM vraagt daarom om betere kennis, snellere procedures en minder verschillen tussen gemeenten. Toegang tot woningaanpassingen, hulpmiddelen en mobiliteitsvoorzieningen mag niet afhankelijk zijn van woonplaats, lokale kennis of individuele beoordeling.

6. Investeer in kennis over skeletdysplasieën

Kennis over skeletdysplasieën is niet overal aanwezig. Mensen moeten daardoor vaak zelf uitleggen wat hun beperking inhoudt, welke risico's er zijn en waarom standaard oplossingen niet werken. Dit geldt in de medische zorg, maar ook bij hulpmiddelen, mobiliteitsaanpassingen, gemeentelijke ondersteuning, werk en onderwijs.

De BVKM vraagt dat kennis over skeletdysplasieën wordt versterkt bij gemeenten, werkgevers, onderwijsinstellingen, zorgprofessionals, keuringsinstanties en uitvoeringsorganisaties. Zonder die kennis blijven mensen afhankelijk van toeval, mondigheid en zichzelf herhalen.

7. Neem sociale veiligheid en bejegening serieus

Toegankelijkheid is ook sociaal. Kleine mensen worden nog regelmatig niet serieus genomen, aangestaard, uitgelachen, ongevraagd gefilmd of aangesproken op een manier die hun gelijkwaardigheid aantast. Straatintimidatie en ongewenste aandacht richting mensen met een beperking blijven onderbelichte thema's.

De BVKM vraagt daarom dat sociale veiligheid en bejegening onderdeel worden van het toegankelijkheidsbeleid. Volwaardige participatie betekent ook dat mensen zich vrij, veilig en gelijkwaardig door de samenleving kunnen bewegen.

8. Maak de uitvoering van het VN-Verdrag concreet en toetsbaar

Toegankelijkheid mag geen algemene ambitie blijven. Er moet zichtbaar worden wat mensen met een beperking daadwerkelijk merken in hun dagelijks leven.

De BVKM vraagt daarom om toetsbare uitvoering van het VN-Verdrag Handicap. Meet niet alleen beleidsinzet, maar vooral dagelijkse uitkomst: kunnen mensen zelfstandig reizen, publieke voorzieningen gebruiken, passend wonen, werken, zorg ontvangen en veilig deelnemen aan de samenleving?

Afsluiting

Tien jaar VN-Verdrag Handicap is een moment om terug te kijken, maar vooral om scherper vooruit te kijken. Voor kleine mensen en mensen met skeletdysplasieën is volwaardig meedoen nog te vaak afhankelijk van improvisatie, uitleggen, aanpassen en volhouden. De BVKM roept op tot beleid dat onze doelgroep expliciet erkent, meeneemt en beschermt, zodat mensen met skeletdysplasieën volwaardig kunnen deelnemen aan de samenleving zonder onnodige belemmeringen.